

A JEGYZŐKÖNYVEK ELÉ (Hegedüs B. András)

Az iratok sorsa

E sorok írója, 1956 tavaszától a Petőfi Kör egyik titkára, első pillanattól kezdve feladatának tekintette a dokumentumok őrzését, gyűjtését és némiképpen rendezését is. Nem volt ez „munkakörileg” előírt feladatom, hiszen munkakörünk sem volt. Mi vitt rá a papírok elraktározására? Először tán az oly’ sok értelmiségiben meglévő gyűjtőszenvédély, a minden teleírt papíros és dokumentum iránti vonzódás, majd hamarosan a felismerés, hogy valakinek meg kell őriznie mindazt, ami egyszer talán történelmi forrásanyaggá válhat. Így történt, hogy eltettem manjdnem mindent, ami írott szöveg volt: a meghívókat, a jegyzőkönyveket éppen úgy, mint számos hozzászóló céduláit stb. Nem voltam azonban hivatásos irattáros. Ha valami hiányzik, akkor most joggal panaszkodhatom, hogy gyűjtési szenvédélyem olykor alább hagyott.

Mindazonáltal sikerült megőriznem a legtöbb vita hiteles jegyzőkönyvét, a vezetőségi ülésekről készített hivatalos feljegyzéseket (ezek nagy részét én is készítettem) és más dokumentumokat.

1956. novemberétől-decemberétől kezdődően a dokumentumok gyűjtése új értelmet nyert. Tisztségemet elfújta a történelem, a gyűjtés szenvédélye azonban miért is csökkent volna. Valamikor 1956. december elején megkerestem a felperzselt és kiégett Köztársaság téri DISZ irodákban egykor egyetlen irodaszobánkat: az udvaron még térdig ért a felgyűjtött iratok pernyéje, a szobákba kibombázottak költöztek – nyilvánvaló, hogy minden dokumentum elpusztult a pártház ostroma folyamán. Ekkor azonban már egyértelművé vált, hogy a dokumentumok összegyűjtése nem egyszerű hobby. Tán czost a jugoszláv követség kapuja előtt már Romániába szállították, Nagy Balázs emigrált. Valami befejeződött a magyar történelemben. Reményeink kudarcot vallottak, saját történelmünk kibeszéletlen, megemésztetlen és elemzés nélkül maradt. A hobbyból kötelesség lett: egyszer majd be kell mutatni a kortársaknak és az utókornak, hogy kik is voltunk, mi inspirált bennünket, mit tettünk, hová és merre akartuk fordítani a magyar társadalom és történelem szekerét. Meg talán fel is akartunk készülni, ha megidéznék a történelem ítélőszéke elé. Erre a tárgyalásra azonban mindmáig nem került sor. Védekezésünket nem a történelem, hanem a bíróság előtt adhattuk csak elő, az összegyűjtött dokumentumok ott nem álltak rendelkezésre. Talán itt az ideje a perújrafevételnek.

1956-57 fordulóján még volt lehetőség, hogy a hiányzó iratok egy részét beszerezzem. A jegyzőkönyvkészítők, a vitavezetők még rendelkezésemre álltak. 1957 elején azonban szigorodott a helyzet. Egymás után tartóztatták le a többi közt azokat is, akik a Petői Kör vitáiban részt vettek, és a letartóztatásokkal együtt járó házkutatások során mindent elkoぼztak, ami 1956. októbere politikai előzményeivel kapcsolatos volt vagy lehetett – a magán-feljegyzéseken, noteszeken s naptárokon kívül még a nyomtatott sajtótermékeket is. Így az 1956. március 15-ét megelőző „begyűjtési kampány” idején egy nagy bőröndbe csomagoltam mindazt, ami kapcsolatos volt az elmúlt év eseményeivel, és nagybátyám, Hegedűs László építészmérnök (elhunyt 1970-ben) lakásához tartozó pincében helyeztem el „magánlevéltáramat”. A mai olvasó bizonyára groteszknek tartja akkori aggályoskodásomat, de azt, hogy most rendelkezésre állnak e dokumentumok, mégis annak a ténynek köszönhetem: így 1958. október 17-én éjjel, letartóztatásomkor, a házkutató közegek nem lelték meg ezeket az egyáltalán nem titkos, ám mégis rejtőzni kényszerülő írásokat.